

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Nunquid na[m] cambi[u] huiusmodi, quod intercalatis ac
pr[a]etermissis primis nu[n]dinis in alias subsequentes fit, sit licitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

abit fraus, nempe primum, quod sit æquilibrium dubium pluris minorisve ducati æstimandum. Secundo quod ille qui confert, non sit ille qui augenda pecunie operam daturus est. Et ratio est plana: imo id licitum esse potest sub forma mutui. Est enim sicut depositio, quam vadiationem appellant, hoc est positio pecunie periculo futuri eventus, ut etiam diximus de æsecuratione. Accipe hac lege centum, ut si cambiorum pretia aucta fuerint, solues mihi plus, sin vero, minus, vel æquale. Nam utraq; pars eidem subest aleæ. Quin vero Caiet. in suo opusculo cap. 6. aliud quid addit, quod nescio an tuto affirmari possit, satisq; doceri, nempe bifariam hoc posse contingere. Vno modo, in incertum restitutionem relinquendo, ut hac nostra conclusione assertum est. Altero vero pacto, ut quod in dubio est, certa quantitate taxetur, Exempli gratia. Credo tibi ducatos nunc centum, valentes argentea, ut tibi gratia regalia mille de quibus tamen dubitatur, utrum in nundinis valituri sunt mille, an forte mille ducentos. Potest inquit inter nos convenire ut mihi referas mille centum, quod est medium illius excessus supra capitale. Huius autem contractus æquitate profecto videre mihi non videor, imo citra dubium id minime licere crediderim. Primum enim asserta nostra conclusio verum non habet, nisi eius moderamine temperata, nempe quod sit æquale dubium monentium plus quam modo valituram aut minus, iuxta monitum capituli, illo civitate de usu ris. Vt si nunc centum ducati valent mille argentea, æquale sit dubium, valorem æstimandum in nundinis mille centum aut nongentis, tunc enim æqualis est alea. Si autem certum est quod sint, vel quanti modo valet, vel plus pendendi, non autem minoris, ut casus habet Caietani, nequaquam profecto licet. Nam illud cambium diximus hic rationem depositionis, aut quam vocant vadiationis, aut ludi, in quibus debet eventus æqualiter in utranque pendere partem. Item casus hic secundus manifestum involuit mutuum cum lucro. Nam si cambium sit non potest nisi res pro æquali cambi, sicut si modo tibi frumentum mutuares. Quare non est simile de alijs mercibus iuxta tenorem cap. Naviganti, quod qui servaturus est merces, potest illos pluris vendere, si tempore quo a pos-

seffore erant vendenda, plus erant valituro, quoniam pecunia nequaquam vendi potest, sed cambiari. Quocirca si taxatur lucrum, mutuum est, quod vltima formam induit. Veluti si modo tibi frumentum mutuares, & quia creditur plus valituro, eo te vinculo obligares, ut pro decem modis vndecim mihi restitueres. Et hæc hoc colligamus documentum, quod neque in tenorem nostras secunda conclusio, licet genere suo vera sit, iustum est hæc cambium ad incertam solutionem facere. Nam semper illic abditus anguis, eo quod per quam rarissime imo possunt dicere, nunquam dum hæc cambia fiunt, tunc tunc minus pretium, sed semper certum est auctum in. Neque tamen nisi ad personandas vsuras. Addit n. quæritur diget mercatorum aut camplorem, a quo pecuniam mutuatur ille autem non tenent nisi rependatur pretio, currenti postea in nundinis, quia certus est lucrum. Argumentum igitur in capite quæsit. obiecti conclusio conceditur, nempe secum id quod vt plurimum contingit, non esse cambium licitum, quia iustitia periculo exponitur, argumentum autem in contrarium id tantum probat, quod si contingere possit æquale dubium futuri pretij in minus, quam valet, dum sit cambium, ut in maius licitum esset.

ARTICVLVS V.

Utrum cambium huiusmodi, quod incertum est, et præmissis primis nundinis, in alias subsiquens sit, sit licitum.

IN hoc tandem postremo articulo considerandum est negotium restat totius camplorem præctica, ut quod lucidius referet et luculentiusque examinetur, arguitur, quod liceat sic eiusmodi cambium celebrare, ut propterea quod in tertias aut quartas nundinas hant. pretium augeri possit. Etiam si hoc conditio cambium variaret, id præsertim, quod ratione dilate solutionis aliquid precipitur, hoc autem minime accidit, ergo est licitum. Probat posterior præmissis, quod id pretij, ut camplores sibi ostendunt, non recipitur ratione temporis, sed ob id, quod cambium que in longius sunt tempus minus sunt cambienti fructuosa. Nam si quam tibi Metina numeravi pecuniam, non mihi in Flandria in tempore numeras, cohibeor id cum lucro hoc opportune remittam.

se remittere, atque adeo pro illa quam fa-
 cio iacturam, possum ex te amplius recipere
 lucrī. Secunda ratio auctoris exigenda
 pretij dum solutio prorogatur, est, ut aiūt,
 quod dum cambia laxiora sunt, hoc est
 plus temporis ad soluendum indulgeretur
 plures sunt qui illa recipiant, vbi autem
 sunt strictiora, multo sunt rariores, quo
 autem qui recipiant plures sunt, eo cam-
 biorum pretia merito augentur, sicuti in
 reliquis mercibus. Tertia Quia quo plus
 temporis collator cambij concedit debito-
 ri ad soluendum, minus ei negotium ex-
 hibet ad parandam alibi pecuniam quan-
 doquidem maiori tempore facilius pote-
 rit parare. Ob id que non est iniqua acces-
 sio, que hac ratione ad pretium fit. In con-
 trarium autem est, quod in huiusmodi ca-
 sbijs manifeste augetur pretium ratione
 temporis, quod in licium est usurariæ mu-
 tuationis.

In campforum praxi inter probos, atq;
 eos qui sunt circumspectæ virtutis, nunquā
 male audiuit cambium, quo vī eorum ser-
 mone loquamur, nundinæ transiliuntur,
 hoc est proximis intercalatis ac prætermis-
 sis, solutio vsque ad tertias vel quartas, pro-
 rogatur. Nihilominus vero inter eos, de
 quibusdam ambigitur, quas intercalare &
 transilire necessarium ducunt, atque adeo
 existimant ratione illius dilati temporis
 augeri posse cambiorum pietia. Rememo-
 randa ergo sunt nundinarum tempora
 quas retulimus ant. Diximus nanque a
 nundinis Maij Metinensibus, hoc est a fine
 Junij, in vsu esse cambij ad Flandran'es
 Septembris, id est ad mensē Nouembriē
 intercalatis nundinis Junij, quarum solu-
 tiones sunt toto mense Augusti, ob id qđ
 cum solutiones Metinæ decima die eius-
 dem mensis absoluantur, nequeunt com-
 modo chirographa eodem mense trans-
 mitti. Item in nundinis proximis Riui Sic-
 ci, quarum solutiones absoluantur mense
 Octobris, non cambitur ad Flandras Sep-
 tembris, quarum solutiones durant toto
 Nouembri, quia non satis existimatur
 tempus illud ad transmittenda chirogra-
 pha, sed cambitur ad nundinas Natiuitatis
 quarum solutiones fiunt in Februario.
 At denique a nundinis Octobris, quarum
 solutiones fiunt in Decembri, plurimum
 cambitur ad nundinas Resurrectionis,
 quæ Bergis celebrantur, quarumque so-

lutiones fiunt in Maio. Et de hoc est maior
 dubitatio. Nam dimidiata quadragesima
 fiunt etiam in Flandria cambiorum que-
 dam solutionis, licet non sint nundinæ. In
 hoc igitur tempore apparet commode mē-
 se Decembri cambij potuisse. Prætexunt
 sibi tamen mercatores hanc excusationē,
 quod tempus non est satis longum, tsi præ-
 cipue, quia non fiunt tunc nundinæ in qui-
 bus debitores es possint ad soluendum con-
 ficere, & id circo protelatur solutio vsque
 ad mensē Maium. Aiunt ergo quod
 cum trimestre tempus necessarium sit ad
 mittenda chirographa, nihil aliud quam
 equitas est ratione illius temporis pretium
 aliquod recipere, quod alteri indulgetur,
 vī commodius soluat. Et adhibent ratio-
 nes quas proxime nos denarrauimus. At-
 que huic potissimum opinioni ansam por-
 rexit decretum quorundam Parisiensium,
 anno Domini 1517. quo ad tria mercato-
 rum quæstia respondentes, eam intertia
 responuione illis indulserunt licentiam, vt
 ratione temporis pretium possent recipere
 propter lucrum cessans, ac laborem, &
 industrias. Atque adeo adiecerunt, quod si
 intercalatis nundinis solutio in alias diffe-
 ratur, tūc quo longius fuerit tempus plus
 recipi potest. Fuerunt Colyphæ illius ne-
 gotij duo fratres Coronelli, ciues nostri, a-
 lias profecto non poenitendæ eruditionis
 & fama, sed tamen in hoc, ipsorum etiam
 mercatorum confessione, ab seipo, vt fal-
 ua eorum auctoritate dixerim tam de fa-
 cto quam subinde de iure neque absque vl-
 cere conscientiarum, mercatorum, aberra-
 runt. Ad quæst. ergo hac respondetur con-
 clusione, quæ profecto nulli qui rem atten-
 te perspexerit, posse uideri in dubium, ue-
 nire. Non modo nullatenus licet ob nūdi-
 narum intercalationē & prætermisionē
 pretium recipere, imò si ex ipsa temporis
 conditione res perpendatur, neq. propter
 illud tempus quod inter cambium inter-
 stat & proximas nundinas. Conclusio ex
 superioribus elicitur, quin uero ar. 2. est ex-
 presse demonstrata, sed maioris tū clucida
 tionis, tum confirmationis gratia hic re-
 mitur, nempe ut ostendamus argumentis
 suis captores contra seipos pugnare. Aūt
 nanq. non recipi pretiū pro illo trimestri
 tempore quod intercurrit inter Hispanas
 nundinas atq. Flandras, sed quia non pos-
 sunt chirographa citius miti. Haud enim
 Soto, de iust. & iure. Rr. neces-

Parisien-
 sium de-
 cretum.

Conclō
 ratiua.

Prob 5
prima

necessarium est habere statos equos, quibus euolent, imò bellorum tempore fieri non potest. Nos autem fatemur equidem tempus ad id muneris necessarium. Attamen tempus illud non debet in hoc seruire, ut diximas, ut qui pecuniam recipit, soluere possit commode. Nam si de presenti non habet, sit ut propter expectationem pretium soluat, si vero habet, potius ei tempus seruit qui pecuniam contulit. Nam sua interest pecuniam recuperare, ac proinde chirographa mittere, quare nihil ratione illius temporis potest recipere. Itaque dicere ob id quod temporis intercedo est mittendis contractus instrumentis necessaria, licere cambium caris fieri, repugnantiam inuoluit. Imò quomodo docunque propter tempus illud quidpiam pendatur, significatur mutuum, atque adeo usura. Accipe aliarum rerum exemplum. Si ergo frumentum meum aut vinum, aut quiduis aliud cum tuis similibus rebus commutarem, quas alibi habes eiusdem omnino exultationis, cuius meae sunt adijcerem tamē propterea quod tempus requiritur quo contractus ministris tuis innotescat, qui meis restituant, quidpiam mihi pretij soluere, profecto iniqua esset usura nisi per exiguum illum sumptum reciperem, quem in mittendis literis facerem. Sed perisistunt etiam tūc in sua defensione, dicentes. Fatemur illum qui in Flandria cambium recipit, non habere in proprio pecuniam Metinā, sed expectare in nundinis, vendo suas merces, quas illuc mitti collecturum. Porro autem confessio hac plus aperit rationem mutui, quandoquidem ob indigentiam temporis alter recipit, non locifituti nobilis, cuius ideo ab usurario mutuatur, quod suos expectat proventus quibus soluat. Et supra sub tit. de societate diximus usuram esse, si quis opifici lanam vel aliam materiam mutuet aut vendat, ut cum faenore soluat, quando ex suo artificio pecuniam colligerit. Eadem ergo usura est, indigenti mutuare ut sua negotiatione pecuniam congreget vnde soluat. Ad practicam ergo ut descendamus. Cambium quod Metinā fit mense Decembri, nihil prorsus, ut teor, refert quando sit solvendum. Porro inquam siue cambiatur ad nundinas Natiuitatis, quarum solutiones fiunt in Flandria in Februario, siue ad dimidiatam quadragesimam, siue in nundinis

Secūda

Maij, nō potest neq; obolus recipi plus meliusve propter temporis prorogationem, nisi id forte quod in mittendis literis recuperandaq; pecunia dispenditur, quod forte nullum est. Et idem pro comperto habet Caie. c. 6. sui tractatus, nempe ex hoc, quod pecunia diutius occupata sit, non potest pretio exigi, quia non inde fit res ipsa pretiosior. Quae vtiq; ratione S. Tho. 2. 2. q. 7. l. art. 2. negauit licere rem cāius vendi cre. S. Th. dicit, quam numerata pecunia, nisi forte debitor in mora sit, hoc est, stato die non soluat. Quod si qui camporum partes agit respondeat solutiones fieri commode non posse, nisi nundinis, atque adeo facienda solutioni necessarium esset tempus illud praecedens, hoc idem ipsum nos lubentes confirmamus. Sed haec eadem sua nosstraq; confessio a nobis pugnat, cambiumq; vltus contineat, si pretium ratione illius temporis petatur. Si n. eius qui Metinā pecuniam contulit, nihil refert ut illa primo mense aut secundo sibi rependatur, vltus ad primas nundinas, non est quod debeat quidpiam pretij auctius recipere, quam si eisdem sibi die solueretur. Nam ut ipsi fateantur, suam, qui in proximis nundinis soluantur, pro presentibus habentur. Si autem demum vel lucrum cessans, vel alios labores, vel industriam sibi praetextant ad incrustandum hoc pretium ratione temporis, iam supra q. 3. longe me arbitror haec omnia eruffasse. Lucrum enim cessans nulla possunt ratione petere, etiam si milles rogati cambiant, tum quod sua sponte faciunt, tum praecipue quod a nulla alia cohibentur liberta negotiatione, cum ut illic declarauimus, solis cambijs expositum habeant pecuniam. Atque adeo si genere obiecti vtiliosum est cambium, nulla industria nullaque labores digni mercede sunt. Quod quidem si doctores illi celeberrimi Parisienses supra nominati fuissent consideratis mercedi, nunquam tam parulam usurarum occasionem mercatoribus obtulissent. Sed esse vnde praecipitum fit in huiusmodi cambiorum barathrum. Nam etsi Societates campores, qui rem perspicientes habuerint exploratam, haec forsitan omnia nobiscum fateantur, tamen multa committuntur & causantur quibus se protegant. Primum (in quo rei nodus consistit) dicere forte pertendent, quod etsi non liceat hoc genere cambij pecuniā nisi presentem pro pra-

fenti permutate, tamē hęc ratio præsentis non potest hic perinde atq. in reliquis mercibus perpendi. Primum quod forte dū Metinæ cambitur ignoratur cambiorum forū quod in Flandria currit vel Romę. Secundo, quod est vrgentius, quamuis modo id notum esset, nescitur tamen an quando faciendā est apud Flandria solutio aliquo in opinato euentu. malignior futurus sit pecunie prouentus, an vero benignior. Quā varietate crescere valor pecunie solet aut de crescere. Tertio quod horum est confirmatio, eiusmodi æstimatio pecunie non fit in illa intercapedine quæ est inter nundinas, sed in nundinis. Et ideo dū cambitur v. g. Metinæ mēse Octobris, necessarium est vt referatur solutio ad aliquas Flādrēses nundinas Lugdunenses, nihil enim refert. Quare perinde est cambire a nundinis in nundinas, ac si præsentim pecuniam cambires pro præsentī, ob idq. nulla hic latet iniquitas. Quod si quis in contrariū hoc argo exurgat. Si quādo Hispania sit cambiū, tunc de valore non constat Flādrēsis, aut Genuensis pecunie, sit cambiū in incertis, vt art. proximo dicebamus, & tamē non sic fuit sed certo pretio. Do tibi tantum in Hispania, tibi mihi tantum in Flandria. Numero tibi tantum in Flandria, reddes mihi tantum cum festo Metinæ. Ex quo consequens fieri videtur, quod nō possint camplores illo incertitudinis clypeo satis se tuto protegere. Ad hæc autem respōdebunt, quod illa ratione potior fieret vltimum campus. Nam tunc qui pecunias Metinę numerassent, ea vterentur calliditate, vt pecunia postea apud Flādrīam minoris pēderetur quo locupletius eis lucrū obuciret. Et præterea si cambia non nisi in incertam quantitatis solutionem fieri possent, porro vel nulla essent vel quam rarissima. Nam quot inuenias, qui velint suā pecuniam sic fortuitæ aleæ committere? Imō vero & horum maximum adhibetur ex superiori, arti. argum. quod cambia huiusmodi in incertum non sunt licita, nisi quando sunt in vtrāque partem ambigua, videlicet quod plus sis receptorus quam cōfiter, vel minus. Et tamen cambia quę sunt in vsu, non sunt nisi cum certissimo lucro illius, qui prius pecuniam numerat. Nam & qui in Hispania prius confert denarios quadringentos receptorus in Flādrīa non nisi trecentos quinquaginta, licet per-

dere videatur lucratur tamen, vt supra dictū est. Haud igitur absq. causa diximus, hinc fieri præcipitium in cambiorum spectum, vnde neque dicēdo periculate se homo potest, quanto minus ab eo ium se periculo eripere, qui in re ipsa versantur? Profecto prudenter ac saluberiter Alexan. 3. c. In ciuitate, de vsuris ad interrogatum Genuensis Archiepiscopi respondit. Nempe quod etsi vendere res maiori pretio credito quam numerato, quādo dubium est an sint plus minusve valitura, non habeat figuram vsurę, tamē consulendo fore ciues, ne istis se fluctibus, propter præsentanea pericula immergant. Nam vix ibidem possunt non latere fraudes quę Deo non celantur. Et ideo meritissima quotquot sunt sancti & prudētes viri, ab ista numularia qua sua riarque arte detertēt homines, & qui illi sededunt, male audiunt apud populum. At vero, ne nihil dicamus, neu totum cambiorum vsū stirpius videamur conuellere, dicam quę in re tam lubrica, pro meo capto admonere possum. Primum huiusmodi cambia fieri non possunt in incertam solutionis quantitatem, propter argum. modo factum nempe quia semper est certum nō minus, sed plus valituram restituendum pecuniam quam sit illa, quę prius confertur, & nisi certi essent camplores aliquam sibi factum in lucrī accessionem, nunquam cābirent. Secūdo hoc sit etiam constitutissimum, quod temporis illius expectata solutionis nulla est ratio ducenda ad augendū pretium, siue in proximas, siue in tertias, siue in decimas nundinas cambitio fiat. Neque de hoc, ego saltem pro meo ingenio dubitare possem. Tertio & hoc etiā impresentiarum admouerim, quod dum aliqua sit nūdinatum intermissio vt cambiū in illas proferatur, in quibus speratur cambiorum pretium auctum iri, vsura metuenda est. Verbi gratia camplores quæ est in nūdinis Octobris, quarum solutiones Metinæ sunt mēse Novembri, ad nundinas Resurrectionis, quę sūt Belgis mēse Maij cambire, eo quod cū illę sint diuiores pluresq. adeo sint, qui cambia suscipiant, plures illic æstimatur pecunia. Atq. hæc ratio necambia quę Metinæ in illas nundinas prolantur pretio siora sunt. Nam iam tunc non cambiur pecunia præsens pro præsentī, sed pro illa quę in futurum auctior speratur, præterquam quod semper

Alex. 3.

Prima cōstitutio.

Secūda.

Tertia.

R r 2 ratione

Argu.

Argum.

ratione maioris dilationis plus insuper recipitur. Hæc ergo omnia v'suraria sunt cãbijs. Et confirmatur hæc ratio, quoniam si illa futuri valoris ratio haberi possit in cãbijs, eadem ratio duci posset in cãbijs proximorum locorum eiusdem regni, immo & eiusdem loci. Possit inquam quis numerare pecunias in nundinis Maij Metinẽsis restituendas ibidem in nundinis Octobris, eadẽque cũ lucro, propterea quod petatur tunc auctum iri pretium, quæ tamen potentissima esset v'sura, vt quaestione etiam proxima repetentes monstrabimus. Quocirca inter calatio solutionum dimidiatæ quadragesimæ profecto non potest non esse suspecta. Igitur nullam aliam videre mihi videor legitimam cambiendi rationem, quam si ex præcedentibus nundinis illius loci ad quem cambitur, & ex præsentibus coniecturis aestimetur, absque fraude & dolo pecunia valor, qui est in præsentem aut in proximis nundinis, & secundũ illud solutio cambiij cõstituat. Hec enim esse cenſeo cambire præsentem pecuniam pro præsentem, & præcipue dum cambitur ad Romam & ad quemcunq; locum, vbi non expectantur nũdinae. Ex quo fit quod præteritio nundinarum nunquam fieri præsumitur nisi cum v'surarum fraude. Quod si dicas forsã tempore faciendæ solutionis res fore variatas, respõdetur, quod eiusmodi pericula oportet se subire. Nam hæc est negotiatorum conditio & fors. Etenim si vis pecuniam tuam adeo in tuto collocare, iam non est negotiatio, sed vere mutuario cuius gratia pretium iure percipere nequis.

Descendamus ergo ad superiorum argumentationum responsã, quibus se ipsi mercatores iugulant quamuis illi qui rationem suarum habent conscientiarum, bene vident nullius esse momenti, sed illi hæc cogitant, qui suam volunt v'suram suare & incrustare. Ad primum igitur respondetur, quod etsi cambia ad longius tempus non sint adeo fugifera, neque tam cõmoda conferenti prius pecuniam non tamen ideo sit consequens, vt possit illius dilationis gratia pretiũ recipi. Alias omnes v'surarum nequitias excusare a culpa valeamus. Nam v'surarius propterea ex longiori tempore amplius petit pretiũ, quod diutius habet suam pecuniam impeditã. Igitur qui noluerit hoc expectandi bene-

ficiũ gratis conferret, non faciat eiusmodi cambia, quia neque si improbabissime ab alio rogetur, excusabitur a peccato. Exponat ergo pecuniam suam alia negotiatio. Immo qui illam causam allegat recipiendi pretiũ, ore proprio, suam fateatur nequitiam, ac si lucrum cessans recipere posset, quod vt superius ac iustus nuperime dicebamus, iuste nequit. Secunda vero ratio, nempe quod quo laxiora sunt cambia plures sunt qui recipiant, & ideo pretiũ augeri licet, non est præ sua firmitate audienda. Primum, quia nõ sunt cambia aliarum mercium truitina perpendenda. Præterea, quando accipientium multitudo inde emergit, quod plus temporis expectatur solutio, iam supra explicuimus quemadmodum non sit iusta causa augendi pretia, eo quod radix manifestissimũ in fronte inscriptum habet v'suræ titulum. Quare ridiculum est, quod in tertia ratione adhibetur, videlicet illud actiũ non recipi propter longius tempus, sed quia indulgentur recipienti maiores inducia, vt possit in loco solutionis parare pecuniam. Nam profecto idem est profus recipere ratione expectari temporis, atque ob id recipere, vt alter possit soluendam pecuniam parare, quam in promptu non habet. Hæc enim profus de causa qui ad v'suras recipit maiores soluit, quanto longius illi tempus conceditur.

QVÆSTIO XIII.

DE RELIQVIS CAMBIORUM GENITIBUS.

ARTICVLVS I.

Vtrum cambia ad proxima loca eiusdem regni sint licita.

E Denſioribus ergo cambiorum speciebus emersis, reliqua que decisu facillima sũt, in hac postrema quaestione proponamus. Et primo arguitur licitũ esse pro cambio inter duo loca eiusdem regni pretiũ recipere. Nã loci distantia huic negotio accidentaria est, atque adeo licet iustitia pretij violari possit, si non pro rone distantia taxet, v'sura tamen non potest committi, quandoquidem & transſerre pecuniam ab vno in alium

Legitima cambiorum ratio.

Ad primum arg.